

Nota Kwaliteit
Openbare Ruimte
Amersfoort

Nota Kwaliteit Openbare Ruimte

OPENBARE RUIJITE: ESSENTIE VAN DE STAD

COLOFON

Gemeente Amersfoort

Deze nota is opgesteld door :

B.H. de Maar

P. Promes

SOB - Afdeling Stedelijk Beheer

en

A.G. Bijlholt

H.L. Hibma (Lay-out)

SOB - Afdeling Ruimtelijke Planvorming

December 2005

NOTA KWALITEIT
OPENBARE RUIMTE
AMERSFOORT

INHOUD

INLEIDING	5
DEEL A: VISIE OP INRICHTING EN BEHEER VAN DE OPENBARE RUIMTE	7
1. KWALITEIT VAN DE OPENBARE RUIMTE	9
2. AMBITIES VOOR INRICHTING EN BEHEER VAN DE OPENBARE RUIMTE	17
3. NULSITUATIE EN FINANCIËLE HAALBAARHEID	35
4. PERIODIEKE EVALUATIES VAN DE UITVOERING	37
DEEL B: HOE HET IS EN HOE ER MEE OM TE GAAN	39
INLEIDING	41
1. DE STEDELIJKE GROEN EN WATERSTRUCTUUR	43
2. DE HOOFDINFRASTRUCTUUR	45
3. DE WIJKBESCHRIJVINGEN	49
4. DE PARELTJES	125
BIJLAGEN	1
BIJLAGE 1 WAT IS BASIS	3
BIJLAGE 2 AMBITIES VOOR INRICHTING EN BEHEER PER STRUCTUURELEMENT	11
BIJLAGE 3 HET BEHEER VAN HET GROEN	35
LITERATUURLIJST	37

INLEIDING

'Denkend aan Amersfoort.....' zien wij een aantrekkelijke stad. En niet alleen vanwege de centrale ligging en goede bereikbaarheid. Amersfoort is aantrekkelijk vanwege de sfeer van haar historische binnenstad, middeleeuwse straatjes en karakteristieke grachten. De parken en bossen, de verschillende landschappen waar Amersfoort mee versmelt, de Eem en de rustieke beken. Maar ook de wijken met hun eigen karakter en de moderne architectuur vinden wij mooi. Al dat mooie moet tot zijn recht komen en we willen dat de gebruikers dat zien en ervaren. Het is ons vak om dat voor elkaar te krijgen met de kwaliteit van de inrichting, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

WAAROM DEZE NOTA

Omdat wij, de gemeente, Amersfoort mooi en aantrekkelijk willen houden en zo mogelijk nog mooier maken, is de nota Kwaliteit Openbare Ruimte opgesteld.

In deze nota geven we aan welke kwaliteiten we als gemeente nastreven in inrichting en beheer van de openbare ruimte. En hoe verdelen we de kwaliteiten zo, dat ze passen binnen de beschikbare financiële middelen.

De nota is een instrument in het kwaliteitsbeleid ten aanzien van de ruimtelijke omgeving.

Een andere vorm van kwaliteitsbeleid is de Welstandsnota. Deze bespreekt de ruimtelijke karakteristieken van Amersfoort en de gewenste visuele kwaliteiten van bouwwerken, meestal in bezit, gebruik en beheer van particulieren. De Welstandsnota en de nota Kwaliteit Openbare Ruimte behandelen samen nagenoeg de hele bestaande ruimtelijke omgeving van de stad.

Een belangrijk verschil tussen zorg voor de gebouwde omgeving en zorg voor de openbare ruimte, is gelegen in het feit dat de gemeente voor de openbare ruimte de eerst verantwoordelijke partij is: wij leggen aan en beheren.

5

DOEL EN UITGANGSPUNTEN

De Nota Kwaliteit Openbare Ruimte dient de volgende doelen:

- Het behouden en versterken van de kwaliteit van de openbare ruimte. We geven inzicht in wat bepalend is voor de kwaliteit en aan de hand van welke criteria keuzes zijn en worden gemaakt bij inrichting en beheer.
- Het vaststellen van de beheerniveaus die we in verschillende delen van de stad nastreven en die we kunnen realiseren binnen de beschikbare budgetten.

De nota heeft betrekking op de bestaande openbare ruimte. We leggen zo goed mogelijk vast wat de bestaande (inrichtings)kwaliteiten zijn. Deze kwaliteiten moeten in stand worden gehouden bij het beheer en bij kleine¹ veranderingen van de inrichting.

¹ Als, bijvoorbeeld in het kader van stedelijke vernieuwing, een ingrijpende aanpassing van de openbare ruimte aan de orde is, kan deze nota daarvoor geen specifieke ontwikkelingsrichtingen aangeven. Die zullen per gebied en per project bepaald moeten worden. Daarbij moeten de in deze nota aangegeven, bestaande, kwaliteiten altijd betrokken worden in de afwegingen en ontwerpkeuzes bij herontwikkeling.

De nota geeft bovendien voor sommige situaties aan waar meer ingrijpende veranderingen in functies, inrichting of beheer denkbaar, wenselijk of noodzakelijk zijn.

Bij het opstellen van de nota hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Deze nota is bedoeld om de dagelijkse praktijk en bestaand beleid samen te voegen en af te stemmen op elkaar.
- Ontwerp en beheer dienen op elkaar afgestemd te zijn.
- Een zekere eenheid en terughoudendheid in inrichting en materiaalgebruik vormen een voorwaarde voor een duurzame instandhouding van de kwaliteit.
- De huidige financiële kaders van het beheer vormen een vast gegeven.

OPBOUW VAN DE NOTA

De Nota Kwaliteit Openbare Ruimte bestaat uit drie delen:

A. *Visie op inrichting en beheer van de openbare ruimte.*

In dit deel beschrijven we de ambities ten aanzien van inrichting en beheer die gelden voor heel Amersfoort, nu en in de toekomst.

B. *De ruimtelijke kwaliteiten, hoe het is en hoe ermee om te gaan*

Hier beschrijven we welke kenmerken van de openbare ruimte de kwaliteit en de eigenheid van een bepaald stadsdeel of ruimtelijk element bepalen. We geven aan wat nodig is om deze kwaliteit te behouden en te versterken.

C. *Werkwijze*

In dit deel beschrijven we de soorten werkzaamheden in de openbare ruimte en op welke wijze de nota KOR daarbij moet worden gehanteerd. Ook is vastgelegd wanneer de verschillende afdelingen bij werkzaamheden in de openbare ruimte betrokken moeten worden.

Deel A

VISIE OP INRICHTING EN BEHEER VAN DE OPENBARE RUIMTE

INHOUD DEEL A

1.	KWALITEIT VAN DE OPENBARE RUIMTE	9
1.1	WAT IS OPENBARE RUIMTE ?	9
1.2	WAT BEPAALT DE KWALITEIT ?	9
1.3	AMBITIENIVEAUS	11
1.4	INDELING VAN DE OPENBARE RUIMTE IN STRUCTUURELEMENTEN	14
2.	AMBITIES VOOR INRICHTING EN BEHEER VAN DE OPENBARE RUIMTE	17
2.1	AMBITIES PER STRUCTUURELEMENT	17
2.2	WOONGEBIEDEN	19
2.3	BEDRIJVENTERREINEN EN KANTORENLOCATIES	21
2.4	STADS- EN WIJKPARKEN	23
2.5	HOOFDINFRASTRUCTUUR	25
2.6	EEM, VALLEIKANAAL EN BEKEN	27
2.7	BINNENSTAD EN STATIONSPLEIN-NOORD EN -ZUID	29
2.8	OVERIGE WINKELGEBIEDEN	31
2.9	PARELTJES	32
2.10	BUITENGEBIED	33
3.	KANTTEKENINGEN	35
4.	PERIODIEKE EVALUATIES VAN DE UITVOERING VAN HET BEHEER	37

1. KWALITEIT VAN DE OPENBARE RUIJITE

Een plek ontleent betekenis en identiteit aan de inrichting en het beheer van de omgeving. De openbare ruimte is daarom essentieel voor de stad. Niemand heeft toestemming nodig om hier te zijn. De gebruikers zijn de mensen waar wij het allemaal voor doen. Zij moeten zien dat onze openbare ruimte respect oproept. Wij moeten ervoor zorgen dat dit zichtbaar wordt door het samenspel tussen inrichting, beheer en onderhoud. Daarvoor krijgen we waardering van de gebruikers.

Als de inrichting en het beheer betekenis en identiteit aan een plek geven, dan is kwaliteit het visitekaartje dat daar bij hoort. En dat visitekaartje moet functioneel zijn en er goed uitzien. Gebruikers moeten zich er prettig voelen. Duurzame kwaliteit is gericht op de toekomst: vanuit het verleden, in het heden geven we het door aan de volgende generatie Amersfoorters. Duurzaam is ook flexibel: de kleuters van nu zijn de jongeren van morgen.

1.1 WAT IS OPENBARE RUIJITE ?

Wanneer in deze nota de term openbare ruimte wordt gebruikt, bedoelen we de **openbare buitenruimte**. Kenmerkend voor de openbare ruimte is dat deze van en voor iedereen is. Het is ontmoetingsplaats voor bewoners waar verbindingen tussen menselijke activiteiten tot stand komen.

1.2 WAT BEPAALT DE KWALITEIT ?

Functie

Als we het hebben over de kwaliteit van de openbare ruimte, oordelen we in de eerste plaats over de relatie tussen **functie, gebruik, inrichting en beheer**. Zijn deze factoren goed op elkaar afgestemd? Is de inrichting van het gebied zo ontworpen dat het gebruikt kan worden waarvoor het is bedoeld? En is het dan nog goed te beheren binnen de gestelde budgetten? Zijn er nog onbedoelde of extra gebruiksmogelijkheden? En hoe zit het met de ecologische waarde? Ook dat is een aspect waar we rekening mee moeten houden in bepaalde gebieden.

En dan zijn we er nog niet. Bij de inrichting en het beheer van een gebied is **veiligheid** in alle denkbare vormen een belangrijk aandachtspunt.

	Inrichtingskwaliteit	Beheerkwaliteit
Functie	Multifunctionaliteit en flexibiliteit Verkeersveiligheid Sociale veiligheid Ecologische waarde	Technische staat
Beeld	Beeldkwaliteit	Netheid
Betrokkenheid	Betrokkenheid	Betrokkenheid

Of aan al deze eisen voldaan wordt hangt ondermeer af van de technische staat. Technische staat heeft betrekking op 'heel en schadevrij' en bij groen ook op 'vitaliteit'.

Beeld

En als het ontwerp technisch aan alle eisen voldoet, kijken we ook nog naar het uiterlijk. Waarom kiezen we voor gebakken klinkers als grijze betonstenen toereikend zijn? Omdat niemand gecharmeerd is van betonklinkers in een middeleeuws straatje. Vandaar. Wij vatten deze uiterlijke eisen samen onder de term "beeldkwaliteit".

Onder beeldkwaliteit valt de factor '**schoonheid**', zowel in de betekenis van 'mooi', als 'schoon en heel'. De beleving van de openbare ruimte moeten we niet onderschatten. Een zekere 'welstand' uitstralen kan als zodanig een voorwaarde voor welzijn zijn: 'Beauty is the promise of happiness'.

De behoefte aan 'mooi' (esthetiek) leidt soms tot keuzes voor bijzondere oplossingen die verder gaan dan de strikte functionaliteit, bijvoorbeeld die gebakken klinkers waar beton ook zou kunnen volstaan. Dit is een echte 'quality of life'- factor.

De behoefte aan 'schoon en heel', die vooral betrekking heeft op de mate van verzorging, **netheid**, ontstaat natuurlijk allereerst als een functionele eis, maar de mate van perfectie bepaalt ook in hoge mate de emotionele waardering van de omgeving. Een verwaarloosde omgeving roept aversie op, een goed onderhouden omgeving geeft de indruk van zorg en liefde voor de omgeving. De waardering van bewoners en gebruikers wordt hierdoor sterk bepaald.

Betrokkenheid

Zo komen we tenslotte bij een laatste aspect van kwaliteit van de openbare ruimte. En misschien wel het belangrijkste: betrokkenheid. Het ervaren van kwaliteit is niet alleen het resultaat van kenmerken die aan de omgeving kunnen worden toegekend. Mensen moeten de kwaliteit herkennen en erkennen. Dat doen ze als de kwaliteit relevant is en als zij er belang bij hebben. Dit alles vatten we samen onder de term **betrokkenheid**.

Milieu aspecten

Bij inrichting en beheer van de openbare ruimte houden we rekening met het milieu. Om te beginnen zorgen we ervoor dat de maatregelen die we treffen of de materialen die we gebruiken, geen of zo min mogelijk schadelijke gevolgen hebben voor mens, dier of plant, nu en in de toekomst. Zo gebruiken we geen chemische bestrijdingsmiddelen meer tegen onkruid op verharding en voorkomen we bij ingrepen aan de infrastructuur een toename van geluids- en trillingshinder. Daarnaast treffen we maatregelen om de huidige milieubelasting te verminderen. Bijvoorbeeld door het baggeren van verontreinigde waterbodems of door het aantal overstortingen uit de riolering te beperken door schoon regenwater af te koppelen.

Het gezicht van de stad moet er aantrekkelijk uitzien. Voor ons is dat niet overal hetzelfde. Differentiatie en samenhang, daar hebben we 't over. Met differentiatie willen we herkenbaar verschillen aanbrengen in materialen, en principeoplossingen. Samenhang zoeken we door toepassing van gelijksoortige materialen, overeenkomstige oplossingen en het accentueren van doorgaande lijnen.

Maar, betrokken mensen ervaren positieve én negatieve kanten. Zij confronteren ons met dilemma's uit de dagelijkse praktijk waar we geen pasklare antwoorden op hebben. Ze zien bijvoorbeeld hoe opdrukkende boomwortels het fietspad hobbelig maken. Allergieën voor pluizen, en speelplekken op plekken waar andere mensen het niet willen. Hoe gaan we daarmee om? Hoe voorkomen we overlast van vallende eikels uit eeuwenoude bomen op moderne auto's? Kappen we dan al die bomen? Leggen we maar geen speelplek aan? Kiezen we voor boomsoorten die geen vrucht dragen? Het zijn soms lastige vragen. Het lukt nooit om iedereen tevreden te stellen.

1.3 AMBITIENIVEAUS

Ja, we hebben ambities voor de openbare ruimte. Ze komen voort uit dromen en idealen. Ze zijn niet allemaal haalbaar om budgettaire redenen, en misschien moet je soms verbeeldingskracht hebben om ze te zien. Maar ambities helpen te ontdekken en begrijpen waar het in essentie om gaat.

*Maar wat is basis?
Basis is gewoon,
daar praten we niet over*

*We praten er pas over als er afwijkingen in het beeld ontstaan die ons storen. Want we willen dat de stad er uitziet zoals we dat gewend zijn. Kleine ongemakken en onvolkomenheden nemen we heus wel voor lief. Dit is de basis waarnaar we streven voor de hele stad.
Om een ambitieniveau te kunnen realiseren dat hoger ligt, zijn extra inrichtingsmaatregelen en/of aanvullende beheermaatregelen nodig.*

Inrichtingsniveau De Hof : zeer hoog

Inrichtingsniveau winkelstraat: hoog

Inrichtingsniveau hoofdinfrastructuur: basis

Inrichting

Ten aanzien van de inrichting worden drie ambitieniveaus onderscheiden (Basis, Hoog en Zeer hoog). De omschrijving van de niveaus is afhankelijk van de deelkwaliteit waar het om gaat.¹

Voor de inrichting refereert het basisniveau aan de (basis)kwaliteit die in het 'Standaard Programma van Eisen voor inrichtingswerken in de Openbare Ruimte' (SPVE) is gedefinieerd. Deze geldt als minimum eis voor alle in Amersfoort nieuw te ontwikkelen gebieden en voor alle gebieden binnen de bestaande stad die worden heringericht. De openbare ruimte in de bestaande stad zal door zijn ontstaansgeschiedenis niet overal op alle onderdelen voldoen aan het SPVE, doch het SPVE is wel uitgangspunt voor ieder ingrijpen in de openbare ruimte. Daarom gaat deze nota uit van het niveau Basis als minimum ambitie voor de gehele openbare ruimte in de bestaande stad, dit is **Amersfoort Basis**.

11

	Voorbeelden van inrichtingsniveau's
Functie	<p><u>Multifunctionaliteit en flexibiliteit:</u> <i>Zeer hoog:</i> De Hof is uitgerust voor gebruik overdag en 's avonds voor markt, evenementen, terrassen, kunst- en architectuurbeleving, kinderspel, informeel verblijf (minder sterk ontwikkeld door het ontbreken van banken.)</p> <p><i>Hoog:</i> Winkelstraten van de Binnenstad zijn geoptimaliseerd voor winkelen, presentatie van de winkels, gereguleerd toegankelijk voor autoverkeer, fietsenstalling, etc.</p> <p><i>Basis:</i> De hoofdinfrastructuur is goed ingericht voor veilige afwikkeling van diverse verkeerssoorten.</p>
Beeld	<p><u>Beeldkwaliteit</u> <i>Zeer hoog:</i> In de Binnenstad is het gewenste ruimtelijk/architectonische en cultuurhistorische beeld de belangrijkste afwegingsfactor voor materiaalkeuzes en ontwerp van verhardingen, groen en meubilering.</p> <p><i>Hoog:</i> In stads- en wijkwinkelcentra is de keuze van materialen en vormgeving mede ingegeven door de wens een bijzondere omgeving te maken.</p> <p><i>Basis:</i> In woonomgevingen wordt met 'gewone' materialen een eenvoudige maar kenmerkende omgeving gemaakt.</p>

¹ In Bijlage 1 is niveau Basis per deelkwaliteit uitgewerkt, waarbij we ook aangeven op welke manier een hoger niveau kan worden bereikt.

Beheer

Het gewenste beheerniveau drukken we uit in het gewenste resultaat. Dit is het kwaliteitsbeeld dat we nastreven. We kennen vijf ambitieniveaus (Zeer hoog, hoog, basis, Laag en Zeer laag) voor beheer en maken daarbij onderscheid tussen **technische staat** en **netheid**.

Technische staat heeft betrekking op 'heel, vitaal, schadevrij'. Maatregelen zijn bijvoorbeeld: het herstellen van schade, rechtzetten van paaltjes, herstraten en het aanbrengen van een nieuwe deklaag bij asfaltverharding, baggeren, maaien, snoeien, dunnen, knippen, inboeten van beplanting, water geven.

Netheid heeft betrekking op het schoon en netjes houden van de openbare ruimte. Hiertoe worden onder andere de volgende maatregelen getroffen: het vegen van straten, onkruidbestrijding, schilderen van het meubilair en het verwijderen van graffiti en beplakkingen. Maar ook schoffelen, wieden, graskanten steken, bijmaaien rond bomen en obstakels, papierprikken en het legen van afvalbakken.

Noor de hele stad, geldt voor beheer minimaal niveau Basis als ambitie. Dit noemen wij **Amersfoort Basis**. Voor bepaalde gebieden willen we een hoger niveau realiseren.

Voor het beheer refereert **Amersfoort Basis** aan het Basisniveau volgens de 'Kwaliteitscatalogus Beheer Openbare Ruimte'. De Basiskwaliteit betekent dat het beheer en onderhoud is gericht op het instandhouden van de normale levensduur. Een lager beheerniveau zou betekenen dat er achterstanden zijn of worden gecreëerd in het onderhoud.

12

Technische staat meubilair zeer hoog.

Technische staat meubilair hoog.

Technische staat meubilair basis.

Technische staat meubilair laag.

Technische staat meubilair zeer laag.

Netheid onkruid zeer hoog.

Netheid onkruid hoog.

Netheid onkruid basis.

Netheid onkruid laag.

Netheid onkruid zeer laag.

	Beheerniveaus
Functie	<p><u>Technische staat</u> <i>Zeer hoog</i>: perfect onderhouden, als nieuw: niets op aan te merken</p> <p><i>Hoog</i>: goed onderhouden, minimaal 95% van beplanting/gras voldoet aan eindbeeld: bijna niets op aan te merken</p> <p><i>Basis</i>: voldoende onderhouden, lichte beschadigingen, minimaal 80% van beplanting/gras voldoet aan eindbeeld: wel wat op aan te merken</p> <p><i>Laag</i>: achterstanden bij onderhoud, beschadigingen, minimaal 60% van beplanting/gras voldoet aan eindbeeld: onvoldoende</p> <p><i>Zeer Laag</i>: structurele, ernstige en niet herstelbare schade en achterstand, gevaarlijke situaties, meer dan 40% beschadigd of dood: deze situatie vragen doorgaans om een direct ingrijpen vanwege gebruikersveiligheid. ¹</p>
Beeld	<p><u>Netheid</u> <i>Zeer hoog</i>: zeer schoon en netjes, geen vervuiling, geen onkruidgroei op verharding, maximaal 10 % bedekking door onkruidgroei in cultureel groen, keurig</p> <p><i>Hoog</i>: vrijwel geheel schoon en netjes, 1-3 eenheden grof of fijn zwerfafval per 100 m² resp. 1 m², maximaal 5 % van de voeg- of gootlengte begroeid met onkruid, maximaal 20 % bedekking door onkruidgroei in cultureel groen, verzorgd</p> <p><i>Basis</i>: redelijk netjes en matig schoon, 4-10 eenheden grof of fijn zwerfafval per 100 m² resp. 1 m², maximaal 15 % van de voeg- of gootlengte begroeid met onkruid, maximaal 40 % bedekking door onkruidgroei in cultureel groen, regelmatig graffiti en beplakking, incidenteel hondenpoep aanwezig</p> <p><i>Laag</i>: vuil en niet netjes, 11-25 eenheden grof of fijn zwerfafval per 100 m² resp. 1 m², maximaal 40 % van de voeg- of gootlengte begroeid met onkruid, meer dan 40 % bedekking door onkruidgroei in cultureel groen, veel graffiti en beplakking, overlast door hondenpoep.</p> <p><i>Zeer laag</i>: zeer vuil, >25 eenheden grof of fijn zwerfafval per 100 m², maximaal 75% van de voeg of gootlengte begroeid met onkruid, meer dan 40% bedekking door onkruid in cultureel groen, zeer veel graffiti en beplakking, structurele/ernstige overlast door hondenpoep.</p>

¹ Het niveau *Zeer laag* is kapitaalvernietiging. Ook is hierbij de veiligheid in het geding. Dit niveau zou niet mogen voorkomen.

1.4 INDELING VAN DE OPENBARE RUIMTE IN STRUCTUURELEMENTEN

Het onderscheid in structuurelementen biedt een goed raamwerk voor de beschrijving van de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte omdat per structuurelement verschillen zijn in functie, beeld en betrokkenheid.

Het stedelijk leven is steeds een verplaatsen en verblijven. We verblijven in gebieden en op bijzondere plekken. We verplaatsen ons langs lijnen. Lijnen, gebieden en bijzondere plekken zijn de structuurelementen waarin we de openbare ruimte indelen.

14

Lijnen

De hoofdlijnen worden gevormd door de wegen rondom de oude binnenstad (Stadsring), rondom de eerste naoorlogse uitbreidingen (de Ringwegen) en rondom de uitbreidingen vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw (de Rondweg). Deze wegen worden doorsneden door de van oudsher belangrijke in- en uitvalswegen van de stad: de Arnhemseweg, de Utrechtseweg, de Hogeweg, de Zielhorsterweg, en de Bunschoterstraat.

Het Valleikanaal, de Eem en de Heiligenbergerbeek zijn de belangrijkste watergangen voor het opvangen en afvoeren van water. Zij doorkruisen de hoofdwegen en vormen samen met de wegen een spinnenweb. Tussen de draden van het web liggen de gebieden met hun verschillende functies en karakteristieken.

Binnen het stedelijk leven zijn mobiliteit en bereikbaarheid kernbegrippen. We bewegen ons voortdurend door de stad over een netwerk van wegen en watergangen. Zonder wegen en water is Amersfoort onbereikbaar en onbegaanbaar. De wegen verbinden de verschillende gebieden met elkaar. De primaire watergangen vangen het water op en voeren het af zodat wij kunnen leven in Amersfoort: een doorwaadbare plaats aan de Eem.

Gebieden

De gebieden zijn meestal stedenbouwkundige eenheden die in een bepaalde tijd, volgens de toen geldende programma's en voorkeuren, zijn ontwikkeld. Hetzij als een compleet 'ontwerp', hetzij op basis van toevalligheden en geleidelijke ontwikkeling. Zo heeft elk gebied zijn eigen identiteit gekregen, onder meer tot uiting komend in de opzet en inrichting van de openbare ruimte. De openbare ruimte is dan een belangrijke drager van die verschillen. Binnen de gebieden wordt onderscheid gemaakt tussen woongebieden, bedrijventerreinen en kantorenlocaties en grote groengebieden.

Thuiskomen. Het begint al met de herkenbaarheid van de eigen buurt of straat; met zijn eigen geur, kleur en smaak. Hier woon ik, hier voel ik mij thuis. Een bonte mengeling van mensen die samen leven met de openbare ruimte voor gemeenschappelijk gebruik. De scheidslijn tussen privaat en openbaar is vaak niet dikker dan de voordeur. Dat maakt dat we samen verantwoordelijk zijn voor een prettige omgeving. Een keurig nette straat wordt niet zo ervaren als aangrenzende tuintjes vol vuil liggen.